

Društvo za inženjering, usluge i promet

"ESTA" d.o.o. Busovača

Certifikat br. AA 129 101/581

Direkcija

Matice hrvatske b.b., 72260, Busovača

+387 (0)30 732163

www.esta.ba

contact@esta.ba

PJ Zavidovići

Maršala Tita br. 15, 72220, Zavidovići

+387 (0)32 87 78 49

Broj dokumenta: EB-ZO-OTP-501-12/21

Busovača, 18.06.2021. godine

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM

Naručilac:

Mesnica "Pašalić" MO vl. Pašalić Amir
Maršala Tita 61, Zenica

Objekat:

Poslovno, proizvodno, skladišni objekat Klaonica za preživare sa
depoom za stoku i preradu mesa
Dolipolje, Lašva

Direkcija
Matice hrvatske b.b., 72260, Busovača
+387 (0)30 73 21 63
www.esta.ba
contact@esta.ba
PJ Zavidovići
Maršala Tita br. 15, 72220, Zavidovići
+387 (0)32 87 78 49

Opći podaci: Plan upravljanja otpadom

Naručilac: Mesnica "Pašalić" MO vl. Pašalić Amir
Maršala Tita 61, Zenica

Izrada: "ESTA" d.o.o. Busovača

Predmet: Poslovno, proizvodno, skladišni objekat Klaonica za preživare sa depoom
za stoku i prerada mesa
Dolipolje, Lašva

Plan upravljanja otpadom sačinili:

Talić Tarik, dipl.el.ing.

Ekmešćić Amina, dipl.ing.maš.

Makić-Dervišić Esvela, dipl.ing.tehn.

Direktor

Talić Tarik, dipl.el.ing.

SADRŽAJ

1. UVOD	4
2. LOKACIJA I NAMJENA OBJEKTA	5
3. POLAZIŠTA ZA IZRADU PLANA UPRAVLJANJA OTPADOM	8
3.1. Problematika upravljanja otpadom	8
3.2. Zakonodavni okvir	8
3.3. Načela upravljanja otpadom	9
3.4. Odgovornosti u provedbi Plana upravljanja otpadom	11
3.5. Ciljevi plana upravljanja otpadom	11
4. DOKUMENTACIJA O OTPADU KOJI NASTAJE U POGONU ZA KLANJE I PRERADU MESA (PORIJEKLO, VRSTA OTPADA U SKLADU SA LISTOM OTPADA)	12
5. UPRAVLJANJA OTPADOM, NAČIN SKLADIŠTENJA I KONAČNO ZBRINJAVANE	16
6. MJERE KOJE SE TREBAJU PODUZETI RADI IZBJEGAVANJA I SMANJENJA NASTAJANJA OTPADA	18
7. ODVOZ I KONAČNO ZBRINJAVANJE OTPADA	20
8. ZAKLJUČAK	21

1. UVOD

U skladu sa odredbama Zakona o upravljanju otpadom (Službene novine FBiH, broj 33/03, Član 3. i 19.), operator pogona i postrojenja za koje je potrebna okolinska dozvola izrađuje Plan o upravljanju otpadom.

Prema odredbama novog Zakona o izmjenama i dopunama zakona o upravljanju otpadom (Sl. Novine FBiH br. 72/09) Član 19, Plan za upravljanje otpadom preduzeće je obavezno ažurirati svakih pet godina ili poslije promjene u radu postrojenja. Također, u skladu sa Članom 20. operator pogona i postrojenja za koje je potrebna okolinska dozvola, kao proizvođač otpada, mora odrediti lice odgovorno za poslove upravljanja otpadom.

Prilikom izrade ovoga Plana uzete su u obzir odredbe Pravilnika o kategorijama otpada s listama (Službene novine FBiH, broj 9/05) i odredbe Člana 2. Pravilnika o uvjetima za prenos obaveza upravljanja otpadom sa proizvođača i prodavača na operatera sistema za prikupljanje otpada (Službene novine FBiH, broj 9/05).

Ovim se dokumentom određuju kategorije svih vrsta otpada koje mogu nastati prilikom rada Poslovno, proizvodno, skladišnog objekta Klaonica za preživare sa depoom za stoku i preradu mesa „PAŠALIĆ“ Lašva lociranog na adresi Dolipolje, Lašva, te su za svaku kategoriju otpada date smjernice za postupanje odnosno, načine sakupljanja, prevoza i odstranjivanja otpada.

Prema članu 19. Zakona o upravljanju otpadom, Plan upravljanja otpadom sadrži:

1. vrste otpada koje nastaju prilikom rada Klaonice za preživare sa depoom za stoku i preradu mesa „PAŠALIĆ“ Lašva,
2. mjere koje se trebaju poduzeti radi propisnog odlaganja, posebno kada se radi o opasnom otpadu,
3. odvajanje otpada, posebno opasnog otpada od druge vrste otpada koji će se ponovo koristiti,
4. odlaganje otpada,
5. odvoz i konačno zbrinjavanje otpada.

Direktor Mesnice „PAŠALIĆ“ MO vl. Pašalić Amir, Zenica imenuje lice odgovorno za poslove upravljanja otpadom.

Odgovorno lice za poslove upravljanja otpadom dužno je da:

- učestvuje u izradi Plana za upravljanje otpadom,
- provede Plan za upravljanje otpadom,
- nadzire ispunjenje utvrđenih uslova za upravljanje otpadom o tome izvjesti operatera.

2. LOKACIJA I NAMJENA OBJEKTA

Klaonica za preživare sa depoom za stoku i preradu mesa, vl. Pašalić Amir, nalazi se u naselju Dolipolje, općina Zenica. Objekat je izgrađen na zemljištu označenom kao k.p. br. 524 i 526, K.O. Dolipolje. Ukupna površina parcele iznosi 1220 m². Predmetni pogon je trenutno u fazi pripreme za rad, a početak proizvodnje je planiran početkom naredne 2022. godine.

Lokalni mjesni put prolazi istočno od dvorišta i ide u pravcu sjever-jug. Sjeverno se priključuje na magistralni put M17, a južno od dvorišta ide uz korito rijeke Bosne koja na ovoj lokaciji protiče u pravcu istok-zapad. Sjeverno i zapadno od dvorišta su susjedne parcele sa izgrađenim stambenim objektima.

Prilaz objektu je moguć sa tri strane. Ulazi u dvorište su predviđeni sa lokalnog puta i to sa istočne i sa južne strane. Pošto je poslovni krug (dvorište) podijeljen uslovno na čisti i prljavi dio, predviđena su dva koridora: prljavi (koji ide do kotlovnice i ima zaseban ulaz i izlaz) i čisti koridor, koji ide od glavnog ulaza za preradu, obilazi proizvodnu halu i izlazi na glavni ulaz – kapiju pored portirnice. Ispred ulaza u objekat i pored objekta organizovan je parking prostor. Pristup put i parking, kao i krug pogona su asfaltirani.

Predmetni pogon posjeduje okolinsku dozvolu izdatu od Ministarstva za prostorno uređenje promet i komunikacije i zaštitu okoline, dana 22.04.2016. godine, broj Rješenja o izdavanju okolinske dozvole 12-23-2679/16.

Slika 1: Položaj pogona za klanje i preradu mesa „MMOSTARLIĆ“ u odnosu na susjedne objekte

LEGENDA:

1. PROIZVODNO-POSLOVNI OBJEKT
(PRERADA, KANCELARIJE, GARDEROBA,
SUŠARE I HLADNJAČE)
2. KLAONICA
3. ŠTALA (DEPOI)
4. REZERVOAR ZA VODU
5. SEPARATOR
6. MIKROBIOLOŠKI UREĐAJ ZA
TRETMAN OTPADNIH VODA
7. KOLEKTOR ZA ČISTE
OBORINSKE VODE

Slika 2: Razmještaj objekata u u predmetnom pogonu za klanje i preradu mesa

Lokalitet na kojem se nalazi predmetni pogon je opremljen odgovarajućom komunalnom infrastrukturuom, priključen je na gradsku elektro distributivnu mrežu, te na mjesnu vodovodnu i kanalizacionu mrežu (tri zasebna odvoda kanalizacije- atmosferska, kanalizacija otpadnih voda i fekalna kanalizacija). Pogon također posjeduje i vlastiti rezervoar vode kapaciteta 75 m³, čija je lokacija označena na crtežu u prilogu.

Osnovna djelatnost predmetnog pogona je klanje stoke i proizvodnja sirovog mesa i mesnih proizvoda (trajni i fermentirani proizvodi, trajno suho meso, smrznuti oblikovani proizvodi). Prema Obavještenju o razvrstavanju dijelova pravnog lica prema klasifikaciji djelatnosti, šifra djelatnosti predmetnog pogona, prema KD BiH 2010 je:

47.22 - Trgovina na malo mesom i mesnim proizvodima i specijaliziranim proizvodima.

Slika 3: Pogled na predmetni pogon sa lokalnog puta

U objektu za klanje vršiti će se klanje i obrada papkara, uključujući krupnu stoku, telad, jagnjad. Predviđeno je klanje krupne i sitne stoke do 23 dana mjesečno, odnosno 276 radnih dana godišnje. Maksimalni projektovani kapacitet klanja je do 2000 kg/dan (meso sa kostima), tj. instalirani kapacitet opreme je proizvodnja do 2 tone mesa na dan.

Planirana realna proizvodnja je nešto manja od maksimalno projektovane. Predviđeno je klanje max. 4 komada krupne stoke i 6 komada sitne stoke (3 teleta i 3 jagnjeta) na dan. Dakle predviđa se ostvarenje prosječnog dnevnog kapaciteta za sirovo meso od 1455 kg/dan (1,455 t/dan). Na osnovu dnevnog kapaciteta može se predvidjeti godišnji kapacitet od oko 401 580 kg, odnosno 401,58 t (mesa sa kostima) godišnje.

Dio proizvedenog sirovog mesa će se direktno plasirati na tržište, dio će služiti kao sirovina za proizvodnju prerađevina od mesa kao što su: ćevapi, pljeskavice, doneri, faširano meso, suđukice, te suhomesnati proizvodi (sudžuka, kulen, čajna i pečenica itd.).

Na osnovu člana 3. Pravilnika o pogonima i postrojenjima koji mogu biti izgrađeni i pušteni u rad samo ako imaju okolinsku dozvolu („Službene novine ZDK“, broj: 14/13), tačke koja se odnosi na klaonice sa proizvodnim kapacitetom trupala od 2 do 10 t/dan, nadležnost za izdavanje okolinske dozvole za klaonicu koja je premet ovog zahtjeva ima Zeničko-Dobojski kanton, obzirom da maksimalni dnevni kapacitet ne prelazi 2 t.

Predmetni pogon će obavljati djelatnost u jednoj smjeni. Predviđeni broj stalno zaposlenih je 5.

Ekonomska i socijalna sigurnost uposlenika biti će iskazana kroz visinu ličnih dohodaka, socijalno i zdravstveno osiguranje, toplim obrokom i zaštitom na radu.

3. POLAZIŠTA ZA IZRADU PLANA UPRAVLJANJA OTPADOM

3.1. Problematika upravljanja otpadom

Problematika upravljanja otpadom na predmetnoj lokaciji, pogona klaonice gotovo je istovjetna s evidentiranim postojećim stanjem i problemima u upravljanju otpadom u cijeloj Bosni i Hercegovini. Efikasno upravljanje otpadom podrazumijeva koordinirano provođenje aktivnosti upravljanja otpadom, podjednako na državnoj i kantonalnoj, odnosno lokalnoj razini. Zahtjeva poštivanje zakonskih obveza i Evropskih direktiva, te rukovođenje ekonomskim principima, optimalnim tehničkim rješenjima i stvarnim količinama i vrstama otpada.

Trenutna situacija je nepovoljna jer svaka lokalna samouprava pristupa rješavanju problema na način kako zna i koliko je u mogućnosti, najčešće kampanjski i bez komunikacije (sa susjednim lokalnim i kantonalnim samoupravama, državnom upravom). Posljedice neprimjerno upravljanja otpadom su brojne, od nepovoljnog stanja u prostoru općenito do smanjena kakvoće okoliša i kakvoće življenja, te nepovoljnih uticaja na ljudsko zdravlje.

Glavni problemi u upravljanju otpadom u Bosni i Hercegovini, a koji su u velikoj mjeri prisutni i u SBK su sljedeći:

- porast količina otpada (kao posljedica nedostatnog djelovanja mjera za izbjegavanje otpada),
- nedovoljan udio kontroliranog skupljanja i zbrinjavanja otpada,
- nepouzdana podaci o količinama i tokovima otpada,
- neprimjerena rješenja konačnog odlaganja otpada ("divlja" odlagališta, odabir nepovoljnih lokacija za odlaganje otpada, zajedničko odlaganje različitih kategorija otpada itd.),
- nedovoljno razvijeno odvojeno skupljanje korisnih i štetnih komponenti otpada i recikliranje, nedostatak uređaja za obradu otpada,
- nedostatak finansijskih sredstava za izgradnju objekata za gospodarenje otpadom,
- nedosljednost provođenja postojeće zakonske regulative i neusklađenost sa zakonskom regulativom EU,
- NIMBY efekt (Not In My BackYard – Ne u mom dvorištu) i s time povezane teškoće odabira lokacija za zabrinjavanje otpada,
- NIMET efekt (Not In My Election Time – Ne za moga mandata), tj. neodlučnost nekih političara za poduzimanje aktivnosti po pitanju gospodarenja otpadom, a posebice kod odabira lokacija za zabrinjavanje otpada.

3.2. Zakonodavni okvir

Tabela 1: Spisak zakonske regulative Federacije Bosne i Hercegovine, koja tretira zaštitu okoliša sa aspekta upravljanja otpadom

OBJAVLJENO:	NAZIV:
„Službene novine FBiH“ broj: 15/21	Zakon o zaštiti okoliša
„Službene novine FBiH“ broj: 33/03	Zakon o upravljanju otpadom
„Službene novine FBiH“ broj: 9/05	Pravilnik o potrebnim uslovima za prenos obaveza sa proizvođača i prodavača na operatera sistema za prikupljanje otpada

„Službene novine FBiH“ broj: 9/05	Pravilnik o sadržaju plana prilagođavanja upravljanja otpadom za postojeća postrojenja za tretman ili odlaganje otpada i aktivnostima koje preduzima nadležni organ
„Službene novine FBiH“ broj: 9/05	Pravilnik o izdavanju dozvole za aktivnosti male privrede u upravljanju otpadom
„Službene novine FBiH“ broj: 9/05	Pravilnik o kategorijama otpada sa listama
„Službene novine FBiH“ broj: 9/05	Pravilnik o postupanju sa opasnim otpadom koji se ne nalazi na listi otpada ili čiji je sadržaj nepoznat
„Službene novine FBiH“ broj: 41/05	Uredba o vrstama finansijskih garancija kojima se osigurava prekogranični transport opasnog otpada
„Službene novine FBiH“ broj: 31/06	Uredba koja reguliše obavezu izvještavanja operatora i proizvođača otpada o sprovođenju programa nadzora, monitoringa i vođenja evidencije prema uslovima iz dozvole
„Službene novine FBiH“ broj: 72/09	Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o upravljanju otpadom
„Službene novine FBiH“ broj: 35/98	Zakon o prikupljanju i prometu sekundarnih sirovina i otpadnih materijala
„Službene novine FBiH“ broj: 88/11	Pravilnik o upravljanju ambalažom i ambalažnim otpadom
„Službene novine FBiH“ broj: 28/13	Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o upravljanju ambalažom i ambalažnim otpadom

3.3. Načela upravljanja otpadom

Upravljanje otpadom mora biti uređeno i usklađeno s relevantnom regulativom i planskim dokumentima, a sve u cilju smanjenja, odnosno uklanjanja nepovoljnog utjecaja na kakvoću okoliša i stanje u prostoru, privredne djelatnosti, standard života građana i zdravlje ljudi.

Temeljna načela upravljanja otpadom u Klaonici za preživare sa depoom za stoku i preradu mesa "PAŠALIĆ" lociranom u Dolipolje, Lašva moraju biti usklađena s važećom legislativom, direktivama EU, te moraju uvažavati opće prihvaćena načela zaštite okoliša.

U nastavku slijede temeljna načela upravljanja otpadom u predmetnom pogonu "PAŠALIĆ" Lašva:

1. Načelo održivog razvoja

Održivo upravljanje otpadom podrazumijeva efikasnije korištenje resursa, smanjenje količina otpada i upravljanje otpadom na način da se doprinosi ciljevima održivog razvoja.

Polazimo od pretpostavke da održivi razvoj:

- a) znači brigu o budućim generacijama i o dugoročnom zdravlju i cjelovitosti okoliša,
- b) obuhvaća brigu:
 - o kvaliteti života,
 - o pravednosti odnosa među ljudima, uključujući sprečavanje siromaštva,

- o skladnosti odnosa među generacijama, jer ljudi u budućnosti zaslužuju bolji okoliš od ovog u kojem mi danas živimo,
- o etičkim dimenzijama ljudskog blagostanja,

c) pretpostavlja da bi daljnji razvoj mogao trajati tako dugo dok ga mogu podupirati prirodni resursi.

2. Načelo blizine i regionalni pristup u upravljanju otpadom

Načelo blizine podrazumijeva da se otpad, u pravilu, obrađuje i odlaže što je moguće bliže mjestu njegova nastanka, da bi se u toku transporta izbjegle nepoželjne posljedice na okoliš. Regionalno upravljanje otpadom osigurava se primjenom i provedbom plana upravljanja otpadom na području Kantona koji se izrađuje temeljom strategije, plana i politike upravljanja otpadom na državnoj razini u skladu s važećim domaćim i evropskim zakonodavstvom.

3. Načelo hijerarhije upravljanja otpadom

Hijerarhija upravljanja otpadom predstavlja redoslijed prioriteta u praksi upravljanja otpadom:

- izbjegavanje i smanjivanje nastajanja otpada te smanjivanje njegovih opasnih svojstava,
- ponovna upotreba, odnosno ponovno korištenje proizvoda za istu ili drugu namjenu,
- recikliranje, odnosno ponovna upotreba otpada u proizvodnom procesu osim upotrebe otpada u energetske svrhe,
- korištenje vrijednih svojstava otpada (kompostiranje, proizvodnja energije i dr.),
- odlaganje otpada odlaganjem ili spaljivanjem bez korištenja energije, ako ne postoji drugo odgovarajuće rješenje.

4. Načelo korištenja najboljih dostupnih tehnologijau odnosu na troškove i ekološku prihvatljivost

Emisije u okoliš, propisane posebnih propisima, iz postrojenja za obradu otpada i odlagališta otpada moraju se umanjiti, koliko je to moguće, na tehnički najefikasniji način.

5. Načelo "zagađivač plaća"

Načelo "zagađivač plaća" podrazumijeva da zagađivač mora snositi troškove nastale kao posljedica njegovih aktivnosti.

6. Načelo odgovornosti proizvođača

Ovo načelo znači da proizvođači, uvoznici, distributeri i prodavači proizvoda koji utiču na porast količina otpada snose odgovornost koja nastaje kao posljedica njihovih aktivnosti. Proizvođač snosi najveću odgovornost jer utiče na sastav i karakteristike proizvoda i njegove ambalaže.

Proizvođač je obavezan brinuti se o smanjenju nastajanja otpada, korištenju proizvoda koji se mogu ponovno reciklirati, razvoju tržišta za ponovno korištenje i reciklažu svojih proizvoda.

U planu upravljanja otpadom važno je slijediti raspored prioriteta u konceptu upravljanja otpadom:

- izbjegavati nastajanje i uticati na smanjivanje štetnosti otpada,
- ponovna upotreba otpada, odnosno ponovno korištenje proizvoda za istu namjenu ili neku drugu namjenu,
- reciklaža, odnosno obrada otpada radi dobivanja sirovine za proizvodnju istog ili drugog proizvoda,

- iskorištavanje vrijednih osobina otpada,
- odlaganje inertnog otpada, ako ne postoji drugo odgovarajuće rješenje.

3.4. Odgovornosti u provedbi Plana upravljanja otpadom

Prema Zakonu o upravljanju otpadom, proizvođači i vlasnici otpada dužni su skupljati, brinuti se o ponovnom korištenju reciklaži ili odlaganju otpada koji je produkovan zbog njihovih aktivnosti ili otpada kojeg posjeduju.

Proizvođač i vlasnik otpada dužni su prije odlaganja i ponovnog korištenja otpada uskladišti otpad na okolinski prihvatljiv način.

Selektivno prikupljanje, pakiranje i označavanje otpada urediće se posebnim propisima.

Proizvođači otpada koji nisu domaćinstva koristi će usluge komunalnih preduzeća za otpad koji oni produkuju ukoliko njihov otpad ima iste ili slične osobine kućnog otpada.

Proizvođači nisu obavezni koristiti usluge komunalnih preduzeća za otpad ukoliko skupljaju i tretiraju svoj otpad u skladu sa okolinskim propisima i ako predaju svoj otpad ovlaštenom operateru za upravljanje otpadom.

Proizvođač ili vlasnik otpada skupljat će otpad selektivno u skladu sa potrebom budućeg tretmana. Prikupljanje otpada unutar lokacije proizvođača ili vlasnika na način koji isključuje rizik po okoliš vremenski je ograničeno i ne zahtijeva posebnu dozvolu.

Odgovornost u pogledu upravljanja otpadom na lokaciji ovog preduzeća je sljedeća:

Odgovorno lice za upravljanje otpadom imenovano od strane Direktora preduzeća je odgovorno za provedbu Plana upravljanja otpadom uključujući i izvještavanje i monitoring. Ovo lice je odgovorno za organizaciju sakupljanja sortiranog otpada na lokaciji gdje je otpad nastao, držeći se zajedničkih pravila (koristeći natpise upozorenja, posude za sakupljanje otpada, kante za otpad itd...).

Detaljni opis svih ostalih ovlaštenja i odgovornosti nalazi se u normativnim aktima, općim i funkcionalnim dokumentima preduzeća kao i organizacionim uputama za svako preduzeće.

Poslovođa na lokaciji pogona za klanje i preradu mesa predstavlja izvršioca sistema upravljanja sa otpadom i preuzimaju kontrolu nad radnicima da rade u skladu sa organizacijskim procedurama.

3.5. Ciljevi plana upravljanja otpadom

Ciljevi plana upravljanja otpadom u Klaonici za preživare sa depoom za stoku i preradu mesa "PAŠALIĆ" lociranoj u Lašvi su:

- smanjenje uticaja otpada na okolinu i zdravlje ljudi,
- razdvajanje otpada na mjestu nastanka,
- odvajanje opasnog otpada,
- ponovno korištenje ili recikliranje otpada koji se može ponovno koristiti/reciklirati,
- ostatak otpada koji se ne može ponovo koristiti/reciklirati zbrinjavati na okolinski prihvatljiv način.

4. DOKUMENTACIJA O OTPADU KOJI NASTAJE U POGONU ZA KLANJE I PRERADU MESA (PORIJEKLO, VRSTA OTPADA U SKLADU SA LISTOM OTPADA)

Lice zaduženo za upravljanje otpadom mora biti educirano za propisno upravljanje, pri čemu se mora voditi računa o vrstama otpada, njihovim svojstvima i tačnom definisanju njihovog tretmana. Lice odgovorno za upravljanje otpadom, je dužno da tačno evidentira svaku opasnu situaciju ili nesreću.

Otpad koji nastaje u procesu klanja i prerade mesa u predmetnom pogonu se može podijeliti na:

- Neopasni otpad (otpad od pakovanja začina i aditiva, vreće od soli, otpad od pakovanja gotovih proizvoda - PVC folija i etikete, ostaci ovitaka, kancelarijski otpad, miješani komunalni otpad),
- Opasni otpad - nusproizvodi životinjskog porijekla (otpad iz štala-stočni izmet/stajnjak, ostaci mesa i iznutrica od klanja, te nakon njegove obrade i pripreme za daljnji proces proizvodnje: kosti, rogovi, papci, glave, sadržaj probavnog trakta, nejestive iznutrice, masnoće, koža i komadi tkiva), elektronički otpad nastao održavanjem strojeva i pogona, neonske sijalice itd),
- Mulj iz separatora.

Jestivi nusproizvodi će se ili odmah transportovati tj. plasirati na tržište ili će se čuvati u rashlađenom prostoru do trenutka transporta, ili će se proslijediti na daljnju preradu u dio prerade.

Kože će se, nakon cijedenja u vodonepropusnom spremniku u klaonici, držati nasoljene u odvojenoj prostoriji do prodaje ovlaštenoj firmi.

Krupni otpad od klanja stoke koji nastaje direktno u toku klanja će se sakupljati u vodonepropusni spremnik u klaonici. Pored ovog spremnika, operator/investitor će po potrebi obezbijediti u prostorijama proizvodnog objekta odgovarajući broj tipskih PVC posuda sa ispravnim poklopcima za smještaj otpada po vrstama (kosti, papci, rogovi, iznutrice i drugi otpad od klanja-crijeva i konfiskat, otpad od prerade itd) sa natpisima. Po potrebi čvrsti otpad u nekim prostorijama sakuplja se u nepropusnim vrećicama koje se odlažu u navedene namjenske posude sa hermetičkim poklopcima.

Sakupljeni animalni otpad u namjenskim posudama privremeno će se odlagati u prostorije sa rashladnim komorama za smještaj nejestivih proizvoda i konfiskata do odvoza na komunalnu deponiju namjenskim vozilima u specijalnim kontejnerima, od strane ovlaštene organizacije.

Jedan dio animalnog otpada uz posebne ugovore može se organizovano predavati registrovanim kinekološkim i dr. društvima za potrebe ishrane životinja, a jedan dio se može prodavati lovačkim društvima.

Mulj iz separatora će odvoziti ovlaštena firma DELTA PETROL d.o.o. Kakanj sa kojom predmetni pogon ima potpisan ugovor br. 308/16-DS od 17.02.2016. godine.

Kod klanja krupne stoke, kao prvo po redosljedu operacija, javlja se đubre koje se sakuplja u štali i đubretarniku pored štale. Sva količina će se moći zbrinuti korištenjem na vlastitim površinama Investitora kao organsko đubrivo ili prodajom susjedima, jer imaju potrebe za ovim "proizvodom". Odvožit će se nakon sakupljanja količina za ekonomičan transport.

Komunalni kruti otpad (kartonska ambalaža, folija, papir i sl.) koji nastaju na lokaciji predmetnih objekata i pogona će se posebno sortirati i sakupljati u odvojene kontejnere sa poklopcem u cilju obezbjeđenja daljeg iskorištavanja, tj. reciklaže. Nakon razvrstavanja ovlaštena firma će ovaj otpad kao i miješani komunalni otpad odvoziti na komunalnu deponiju.

Opasni otpad tipa fluorescentnih sijalica i ostale elektroničke opreme koja nastaje na predmetnoj lokaciji usljed održavanja pogona i opreme potrebne za rad, zbrinjavati će u skladu s propisima, ovlaštena firma za zbrinjavanje ove vrste otpada. Do odvoza sa lokacije ovaj otpad će se čuvati u posebnim nepropusnim spremnicima.

Otpad koji nastaje na predmetnoj lokaciji može se razvrstati u sljedeće kategorije otpada u skladu sa Pravilnikom o kategorijama otpada s listama („Sl. novine FBiH“, broj 9/05) gdje su navedene grupe otpada prema osobinama otpada i djelatnostima iz kojih potiče otpad, sljedeća tabela.

Tabela 2: Klasifikacija otpada

Šifra	Naziv otpada
02	OTPAD IZ POLJOPRIVREDE, VRTLARSTVA, PROIZVODNJE VODENIH KULTURA, ŠUMARSTVA, LOVA I RIBARSTVA, PRIPREMANJA HRANE I PRERADE
02 01	Otpad iz poljodijelstva, vrtlarstva, proizvodnje vodenih kultura, šumarstva, lova i ribolovstva
02 01 06	Životinjske fekalije, urin, gnoj (uključujući i pokvarenu slamu)
02 02	otpad od pripremanja i prerade mesa, ribe i drugih namirnica životinjskog porijekla
02 02 01	talozi od ispiranja i čišćenja
02 02 02	otpadno životinjsko tkivo
02 02 03	materijali neprikladni za potrošnju ili preradu
02 02 99	otpad koji nije specificiran na drugi način
04	OTPAD IZ KOŽARSKE, KRZNARSKE I TEKSTILNE INDUSTRIJE
04 01 99	otpad koji nije specificiran na drugi način
13	OTPADNA ULJA I OTPAD OD TEKUĆIH GORIVA (osim jestivih ulja i ulja iz poglavlja 05, 12 i 19)
13 02	otpadna ulja za motore, pogonske uređaje i podmazivanje
13 02 08*	ostala ulja za motore, pogonske uređaje i podmazivanje
15	OTPADNA AMBALAŽA; APSORBENSI, MATERIJALI ZA UPIJANJE, FILTERSKI MATERIJALI I ZAŠTITNA ODJEĆA KOJA NIJE SPECIFICIRANA NA DRUGI NAČIN
15 01	ambalaža (uključujući odvojeno skupljani komunalni ambalažni otpad)
15 01 01	ambalaža od papira i kartona
15 01 02	ambalaža od plastike
15 01 06	miješana ambalaža
15 01 07	staklena ambalaža
15 01 10*	ambalaža koja sadrži ostatke opasnih materije ili je onečišćena opasnim materijama
15 02	apsorbensi, filterski materijali, materijali za upijanje i zaštitna odjeća
15 02 03	apsorbensi, filterski materijali, materijali za upijanje i zaštitna odjeća koja nije navedena pod 15 02 02
19	OTPAD IZ POSTROJENJA ZA UPRAVLJANJE OTPADOM, POSTROJENJA ZA PREČIŠĆAVANJE GRADSKIH OTPADNIH VODA I PRIPREMU VODE ZA PIĆE I INDUSTRIJSKU UPOTREBU
19 08 10*	mješavine masti i ulja iz odvajča ulje/voda koje nisu navedene pod 19 08 09
19 08 14	muljevi iz ostalih obrada industrijskih otpadnih voda koji nisu navedeni pod 19 08 13
20	KOMUNALNI OTPAD (OTPAD IZ DOMAĆINSTAVA I SLIČNI OTPAD IZ INDUSTRIJSKIH I ZANATSKIH POGONA I IZ USTANOVA) UKLJUČUJUĆI ODVOJENO PRIKUPLJENE SASTOJKE
20 01	odvojeno skupljeni sastojci (osim 15 01)
20 01 01	papir i karton
20 01 02	staklo
20 01 21*	fluorescentne cijevi i ostali otpad koji sadrži živu
20 01 35*	odbačena električna i elektronska oprema koja nije navedena pod 20 01 21 i 20 01 23 koja

Šifra	Naziv otpada
	sadrži opasne komponente
20 01 36	odbačena električna i elektronska oprema koja nije navedena pod 20 01 21 i 20 01 23
20 01 39	plastika
20 01 40	metali
20 03	ostali komunalni otpad
20 03 01	miješani komunalni otpad
20 03 03	ostaci od čišćenja ulica
20 03 04	muljevi iz septičkih jama
20 03 99	komunalni otpad koji nije specificiran na drugi način

U sljedećim tabelama data su mjesta nastanka otpada koji nastaje u predmetnom pogonu i vrsta otpada koji nastaje u toku normalnog rada, kao i mjesto nastanka i krajnjeg odlaganja na lokaciji, kao i način zbrinjavanja istog.

Tabela 3: Mjesta nastanka i karakteristike čvrstog otpada

Red. br.	Mjesto nastanka	Vrsta (Šifra iz Tabele 13.)	Naziv
1.	Štala, đubretarnik pored štale	02 01 06	Životinjske fekalije, urin i gnoj (uključujući pokvarenu slamu)
2.	Klaonica, obrada	02 02 01	Talozi od ispiranja i čišćenja
		02 02 02	Otpadno životinjsko tkivo
		02 02 03	Materijali neprikladni za potrošnju ili preradu
		02 02 99	Otpad iz prerade koji nije specificiran na drugi način (krv, grizina)
		04 01 99	Otpad iz kožarske i tekstilne industrije koji nije specificiran na drugi način
3.	Uredski prostori, garderoba, prostorije za radnik, prostorije za pakovanje i sl.	15 01	Ambalaža (uključujući odvojeno skupljani komunalni ambalažni otpad)
		20	Komunalni otpad
		20 01 21*	Fluorescentne cijevi i ostali otpad koji sadrži živu
		20 01 35*	Odbačena električna i elektronska oprema koja nije navedena pod 20 01 21 i 20 01 23 koja sadrži opasne komponente
4.	Separator	19 08 14	Organski mulj od procesa prečišćavanja otpadne vode, izdvojene masnoće
5.	Anaerobni biološki uređaj za tretman sanitarno-fekalnih i tehnoloških otpadnih voda	19 08 14	Organski mulj od procesa prečišćavanja otpadne vode

Operator je dužan preduzeti i osigurati provođenje mjera za sprečavanje produkcije, selektivno sakupljanje i recikliranje korisnih vrsta otpada i njegovo sigurno odlaganje.

U cilju selektivnog prikupljanja i zbrinjavanja otpada, operator/investitor treba uspostaviti monitoring i vođenje evidencija o otpadu po vrsti i količini, prema sljedećoj tabeli.

Tabela 4: Produkcija otpada, količina i kupac

Naziv otpada	Vrsta (Šifra iz Tabele 3.)	Otpremljena količina	Dan otpreme i broj otpremnice	Kupac

5. UPRAVLJANJA OTPADOM, NAČIN SKLADIŠTENJA I KONAČNO ZBRINJAVANE

Krupni otpad od klanja stoke koji nastaje direktno u toku klanja će se sakupljati u vodonepropusni spremnik u klaonici. Pored ovog spremnika, operator/investitor će po potrebi obezbijediti u prostorijama proizvodnog objekta obezbijediti odgovarajući broj tipskih PVC posuda sa ispravnim poklopcima za smještaj otpada po vrstama (kosti, papci, rogovi, iznutrice i drugi otpad od klanja-crijeva i konfiskat, otpad od prerade itd) sa natpisima. Po potrebi čvrsti otpad u nekim prostorijama sakuplja se u nepropusnim vrećicama koje se odlažu u navedene namjenske posude sa hermetičkim poklopcima.

Sakupljeni animalni otpad u namjenskim posudama privremeno će se odlagati u prostorije sa rashladnim komorama za smještaj nejestivih proizvoda i konfiskata do odvoza na komunalnu deponiju namjenskim vozilima u specijalnim kontejnerima, od strane ovlaštene organizacije.

Kože će se, nakon cijedenja u vodonepropusnom spremniku u klaonici, držati nasoljene u odvojenoj prostoriji do prodaje ovlaštenoj firmi.

Mulj iz separatora će odvoziti ovlaštena firma DELTA PETROL d.o.o. Kakanj sa kojom predmetni pogon ima potpisan ugovor br. 308/16-DS od 17.02.2016. godine.

Kod klanja krupne stoke, kao prvo po redosljedu operacija, javlja se đubre koje se sakuplja u štali i đubretarniku pored štale. Sva količina će se moći zbrinuti korištenjem na vlastitim površinama Investitora kao organsko đubrivo ili prodajom susjedima, jer imaju potrebe za ovim "proizvodom". Odvozit će se nakon sakupljanja količina za ekonomičan transport.

Komunalni kruti otpad (kartonska ambalaža, folija, papir i sl.) koji nastaju na lokaciji predmetnih objekata i pogona će se posebno sortirati i sakupljati u odvojene kontejnere sa poklopcem u cilju obezbjeđenja daljeg iskorištavanja, tj. reciklaže. Nakon razvrstavanja ovlaštena firma će ovaj otpad kao i miješani komunalni otpad odvoziti na komunalnu deponiju.

Tabela 5: Upravljanje otpadom, način skladištenja i konačnog zbrinjavanja

Vrsta otpada	Mjesto odlaganja	Način zbrinjavanja otpada/naziv preduzeća koje preuzima otpad
Otpadno životinjsko tkivo i materijali neprikladni za potrošnju ili preradu (glava, rogovi, papci i nejestive iznutrice, masnoće, koža i komadi tkiva)	Namjenske vodonepropusne posude sa ispravnim poklopcima odvojeno od ostalog otpada	Potrebno potpisati ugovore sa ovlaštenom organizacijom, eventualno lovačkim i kinekološkim društvom
Crijeva i konfiskat	Namjenske vodonepropusne posude sa ispravnim poklopcima odvojeno od ostalog otpada, rashladne komore	Potrebno potpisati ugovore sa ovlaštenom organizacijom
Koža	Odvojeno mjesto, prostorija sa vodonepropusnom podlogom (beton)	Treća lica/industrije za preradu kože

Životinjske fekalije, urin i gnoj (uključujući pokvarenu slamu i griznu)	Đubretarnik, vodonepropusni	Za vlastite potrebe i prodaja trežim licima u vidu organskog gnojiva
Opasni elektronički otpad	Namjenski kontejner	Potrebno potpisati ugovor sa ovlaštenim preduzećem
Ostali otpad - komunalni otpad	Kontejneri za komunalni otpad, razvrstani prema kategorijama za reciklažu	Potrebno potpisati ugovor sa ovlaštenom organizacijom
Muljeviti otpad iz separatora	Separator	DELTA PETROL d.o.o. Kakanj

6. MJERE KOJE SE TREBAJU PODUZETI RADI IZBJEGAVANJA I SMANJENJA NASTAJANJA OTPADA

U cilju spriječavanja ili smanjenja produkcije otpada, operator/investitor je dužan voditi evidenciju otpada po vrsti i količini. Također, potrebno je vršiti analize produkcije otpada te iznaći mogućnosti njegovog izbjegavanja, smanjenja ili ponovnog korištenja.

Lice odgovorno za upravljanje otpadom, je dužno tačno evidentirati svaku opasnu situaciju ili nesreću sa navođenjem svih aktivnosti na eliminisanju ili smanjenju intenziteta tih nesreća.

Na kraju svake kalendarske godine ovo lice popunjava poseban obrazac za evidentiranje opasnih situacija i nesreća sa pregledom poduzetih akcija na ublažavanju njihovog uticaja na okoliš (tabela 6).

Svaki ekološki akcident mora biti odmah prijavljen nadležnoj inspekciji.

Tabela 6: Obrazac za evidenciju opasnih situacija

SPISAK NESREĆA I OPASNIH SITUACIJA SA PREGLEDOM PODUZETIH AKCIJA NA UBLAŽAVANJU NJIHOVOG UTICAJA NA OKOLIŠ								Ime službe:
U godini:								Br.izdanja spiska: Datum izdanja:
Red. Broj	Datum i mjesto	Opis pojavljene nesreće/opasne situacije	Uzrok pojave nesreće/opasne situacije	Posljedica – uticaj na okoliš	Obim uticaja na okoliš	Područje uticaja – voda, zrak, tlo ili ljudi	Opis poduzete akcije na ublažavanju uticaja na okoliš	Potvrda kontrolnog organa o otklanjanju uzroka nesreće/opasne situacije
								Zapisnik br.
Primjedbe, preporuke, sugestije, prijedlozi poboljšanja:								
Datum zaključenja godišnjeg spiska:			Spisak sačinio:			Pregledao i ovjerio:		
			Rukovodilac službe			Referent zaštite od požara, datum		
Dostaviti:								
- Referentu zaštite od požara (orginalan primjerak) - Referentu zaštite na radu (kopija)								

Operator/investitor je dužan osigurati mjere za spriječavanje stvaranja otpada, posebno kada se radi o opasnom otpadu.

Operator/investitor je dužan osigurati mjere za selektivno sakupljanje (odvajanje) otpada po vrsti u cilju recikliranja i daljeg korištenja upotrebljivog otpada i sigurnog odlaganja nekorisnog otpada na deponiji, u skladu sa propisima o upravljanju otpadom. U vezi sa prethodno navedenim potrebno je:

- Vršiti odvojeno prikupljanje korisnih komponenti iz otpada u kontejnerima sa poklopcem na kojima će biti jasno i vidljivo označena vrsta otpada koji se odlaže u iste.
- Prostor za sakupljanje otpada potrebno je da bude odvojen od ostalih objekata na lokaciji
- Opasni otpad odvojiti u poseban vodonepropusni spremnik do konačnog zbrinjavanja ove vrste otpada

Osnovni ciljevi postupanja sa otpadom su:

- izbjegavanje i smanjivanje nastajanja otpada i smanjivanje opasnih svojstava otpada čiji nastanak se ne može spriječiti,
- iskorištavanje vrijednih svojstava otpada u materijalne i energetske svrhe i njegovo obrađivanje prije odlaganja,
- odlaganje otpada na odlagališta.

Kompletna dokumentacija koja se ustrojava i vodi u pogledu očuvanja životne okoline se čuva u arhivi Investitora.

a) plastika

b) papir

c) komunalni otpad

Slika 4: Kontejneri za selektivno sakupljanje otpada

7. ODVOZ I KONAČNO ZBRINJAVANJE OTPADA

Predmetni pogon posjeduje potpisan predugovor o izvođenju radova čišćenja muljevitog otpada iz separatora i anaerobnog biološkog uređaja za tretman sanitarno-fekalnih i tehnoloških otpadnih voda sa ovlaštenom firmom "DELTA PETROL" d.o.o. Kakanj, od 17.02.2016. godine. Predugovor ima rok trajanja od godinu dana od dana potpisivanja, uzevši u obzir da je definisano da stavke ugovora stupaju na snagu danom ugradnje uređaja za prečišćavanje otpadnih tehnoloških voda. Ugradnja pomenutih uređaja je u završnoj fazi, te je prema tome potrebno, sa početkom rada pogona, potpisati ugovor sa ovlaštenom firmom "DELTA PETROL" d.o.o. Kakanj.

U predmetnom proizvodnom pogonu, u skladu sa članom 30. Zakona o upravljanju otpadom potrebno je vršiti selektivno prikupljanje otpada u namjenskim i razdvojenim kontejnerima (papir, karton, folija, plastika i sl.) čije zbrinjavanje treba povjeriti ovlaštenim firmama.

Potrebno je potpisati ugovor sa ovlaštenim komunalnim preduzećem za zbrinjavanje i reciklažu krutog otpada, kao i ovlaštenim preduzećem za zbrinjavanje neiskoristivog animalnog otpada koje će biti deponovanu u skladu sa posebnim uslovima.

Do odvoza neiskoristivog animalnog otpada isti je potrebno čuvati u namjenskim PVC ili inoxnim posudama sa ispravnim hermetičkim poklopcima. Ukoliko ovaj otpad duže stoji na predmetnoj lokaciji posude sa navedenim otpadom čuvati u posebnim rashladnim komorama.

Neiskoristivi animalni otpad se odvozi do mjesta zbrinjavanja od strane ovlaštenog preduzeća namjenskim vozilima sa specijaliziranim kontejnerima/spremnici.

Od posebnog značaja mogu biti posebni ugovori za prodaju iskoristivog životinjskog otpada registrovanim kinekološkim i dr. društvima za potrebe ishrane životinja ili sa lovačkim društvima.

Potrebno je potpisati ugovor sa ovlaštenim preduzećem za zbrinjavanje opasnog elektroničkog otpada.

Za svaku vrstu otpada potrebno je ispuniti prateću dokumentaciju u skladu sa Zakonom o otpadu, Pravilniku o vrstama otpada i Pravilniku o ambalaži i ambalažnom otpadu.

8. ZAKLJUČAK

Operator je dužan potpisati ugovore i iste uskladiti sa ovim Planom u svrhu odvoženja, tretmana, deponovanja i zbrinjavanja produkovanog otpada. Ugovori moraju uključiti stavku koja se odnosi na dokaz o ekološki prihvatljivom zbrinjavanju otpada kao obavezu izvršioca.

Dužnost operatora je da svakom vrstom otpada, koja se proizvodi na lokaciji Klaonice za preživare sa depoom za stoku i preradu mesa „PAŠALIĆ“ Lašva upravlja i postupa u skladu sa ovim Planom i propisima o upravljanju otpadom.

Odgovorno lice za poslove upravljanja otpadom dužno je da provede ovaj Plan, da predlaže mjere za poboljšanje prevencije, ponovnog korištenja i reciklaže otpada i da nadzire ispunjenje utvrđenih uslova za upravljanje otpadom.

Proizvođači otpada, odnosno operator postrojenja dužan je obavijestiti nadležni organ, odnosno inspekciju za zaštitu okoliša o otkrivenim negativnim uticajima na okoliš odmah, a najkasnije 12 sati nakon pojave negativnog uticaja.

Operator je dužan planirati i provoditi sve raspoložive mjere za sprječavanje produkcije otpada, selektivno sakupljanje i tretirati otpad u svrhu korištenja upotrebljivog otpada i sigurnog odlaganja neupotrebljivog otpada na deponiji u skladu sa ovim Planom i propisima o upravljanju otpadom.

**Plan upravljanja otpadom
odobrio**

Broj: _____

Direktor Mesnice "PAŠALIĆ" MO vl. Pašalić Amir, Zenica

Dana: _____

M.p.

Prilozi:

- 1) Predugovor o izvođenju radova br. 308/16-DS. od 17.02.2016. god., zaključen sa „DELTA PETROL“ d.o.o. Kakanj

Prilog 1

PREDUGOVOR O IZVOĐENJU RADOVA
zaključen između predugovorenih strana:
Br. 308/16-DS

NARUČILAC: Objekt klaonica sa preradom - Vlasnik Pašalić Amir u daljem tekstu **Investitor.**

IZVOĐAČ: "DELTA PETROL" Kakanj, d.o.o., ul. Alije Izetbegovića P+4+M koju zastupa direktor Bakir Spahić u daljem tekstu **Izvođač.**

1. PREDMET PREDUGOVORA**Član 1.**

Predmet ovog predugovora su radovi na čišćenju separatora i septičkih jama i odvozu otpadnog mulja i taloga (tretman otpadnih voda) iz separatora i septičkih jama sa lokacije Naručioca. Predugovor ima rok trajanja od godinu dana od dana potpisivanja, stavke predugovora stupaju na snagu danom ugradnje uređaja za prečišćavanje zauljenih voda.

2. CIJENA**Član 2.****Cjenovnik**

a) separator kapaciteta do 4 m ³	250,00 KM/kom
b) separator kapaciteta 4,1 do 8 m ³	350,00 KM/kom
c) separator kapaciteta od 8,1 i više m ³	450,00 KM/kom
d) Transport zauljenog mulja i taloga na deponiju za uništenje ...	0,20 KM/l
Na ovu cijenu se dodaje kilometražni paušal koji iznosi 1,10 KM/km (razdaljina od sjedišta Izvođača do lokacije izvođenja radova u jednom smjeru).	

3. NAČIN PLAĆANJA**Član 3.**

Za obavljene usluge, Izvođač radova će korisniku usluga-Investitoru ispostavljati fakturu nakon svakog obavljenog posla.

Investitor i Izvođač su saglasni da se plaćanje izvrši avansno prije početka radova.

4. KVALITET USLUGA**Član 4.**

Izvođač radova će korisniku usluga - Investitoru, po ovom Predugovoru, radove (usluge) izvršavati na vrijeme i kvalitetno što će se evidentirati zapisnički.

Svi radovi (usluge) će se izvoditi sa najsavremenijim tehničkim sredstvima za tu vrstu posla.

5. ROK ZA IZVOĐENJE RADOVA**Član 5.**

Izvođač se obavezuje da predmetne radove iz člana 1. ovog predugovora izvede u roku od 7 dana od dana uvođenja u posao.

6. OBAVEŽE NARUČIOCA

Član 6.

Investitor radova je u obavezi da obezbijedi slijedeće:

- do isteka predugovora, a prije potpisivanja ugovora ugraditi separator (prečišćać zauljenih voda)
- da izvijesti Izvođača o terminu i da imenuje nadzor u toku izvođenja radova.
- da Izvođaču obezbijedi nesmetan pristup i rad.
- da izvrši plaćanje u roku.

7. OBAVEZE IZVOĐAČA RADOVA

Član 7.

Izvođač radova je u obavezi da pri izvođenju gore navedenih radova obavi slijedeće:

- da se odazove na poziv Investitora i da pristupi izvođenju radova prema dogovorenom terminu.
- da poslove radi kvalitetno u saradnji sa Investitorom.

8. OSTALE ODREDBE

Član 8.

Sporna pitanja iz ovog predugovora, ugovorne strane će pokušati da riješe putem međusobnog sporazumjevanja, a ako ne postignu sporazum, onda će spor rješavati pred nadležnim sudom u Kaknju.

Član 9.

Sve izmjene ovog predugovora mogu se vršiti isključivo i samo uz pismenu saglasnost predugovorenih strana.

Član 10.

Ovaj predugovor stupa na snagu danom potpisivanja i traje **godinu dana**.

Član 11.

Ovaj predugovor sačinjen je u 2 (dva) primjerka i originali su kod obe predugovorne strane.

Datum: **17.02.2016. godine**

Za Investitora:

Amir Pašalić

Za Izvođača:

Bakir Spahić